

Oslo 1. oktober 2007

Forslag fra arbeidsgruppen for endring av kulturminnelovens § 23 om utførselsforbud av kulturminner

Mandat

Arbeidsgruppen er oppnevnt av Kultur- og kirke departementet i brev av 27. februar 2007, og departementet har gitt følgende mandat¹:

Arbeidsgruppen bør se på følgende problemstillinger:

- Hvilke kategorier av kulturgjenstander bør det kreves utførselstillatelse for?
- Bør det knyttes aldersgrense og/eller verdigrense til gjenstandene, og i så fall hvor skal grensene settes?
- Vurdere om de svenske og danske reglene for utførsel og eksport av kulturgjenstander kan gi et grunnlag for bedring av de norske reglene
- Vurdere forhold mellom forskrift og lov

Arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen har hatt følgende medlemmer:

Kenneth Didriksen, Økokrim
Elisabeth Eide, Nasjonalbiblioteket
Svein Harald Gullbekk, Kulturhistorisk Museum
Sidsel Helliesen, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
Jorunn Jane Lien, Toll- og avgiftsdirektoratet
Janike Sverdrup Ugelstad, Norsk Folkemuseum
Jon Birger Østby, ABM-utvikling (leder)

Gruppen har hatt 6 møter. På møtet 17. september var vedtaksinstusjonene invitert til å delta i diskusjon om de framlagte forslagene. Leveringsfristen var opprinnelig satt til 30. juni 2007, men ble i samråd med departementet utsatt til 1. oktober.

¹ Her gjengis hovedpunktene. Hele departementets prosjektbeskrivelse følger som vedlegg 1.

Forhold mellom forskrift og lov

§ 23 i Kulturminneloven har ganske detaljerte formuleringer om hvilke kulturgjenstander som omfattes av utførselsforbudet. Ved høringsrunden etter siste forslag til endringer i forskriftene til § 23 kom det flere merknader som ikke kunne følges opp uten en endring av loven. Arbeidsgruppen foreslår at departementet fremmer et forslag om en mer generell formulering i lovens bestemmelser slik at framtidige justeringer eller endringer i omfang av utførselsforbudet i større grad kan håndteres gjennom endring i forskriftene.

Arbeidsgruppen vil foreslå følgende formulering i lovteksten:

§ 23 Utførselsforbud.

Uten departementets tillatelse må det ikke føres ut av landet kunst eller kulturmateriale som har stor betydning for forskning, bevaring og formidling av kulturarv, kunst og historie i Norge.²

Slik arbeidsgruppen tolker § 23f har departementet allerede i dag den nødvendige fullmakten til å definere nærmere hvilket materiale som skal omfattes av innførsels- og utførselsforbudet. Denne paragrafen lyder i dag slik:

§ 23f Utfyllende bestemmelser

Departementet gir nærmere forskrifter om gjennomføringen av innførsels- og utførselsforbudet og tilbakeleveringen etter §§ 23 til 23e, herunder om hva som regnes som kulturgjenstander.

Vurdering av samordning med de svenske og danske reglene

De svenske og danske reglene for utførsel av kulturminner er svært forskjellige, og disse forskjellene er så store at arbeidsgruppen ikke kan se at det er grunnlag for å tilpasse et felles nordisk regelverk på dette feltet nå. Arbeidsgruppen har derfor særlig sett på de svenske og danske reglene i forhold til hvilket materiale som omfattes av reglene og til bruk av verdigrenser og aldersgrenser for de respektive grupper.

Bruk av verdigrenser

I de danske reglene er det en generell nedre verdigrense på DKK 30.000 for fotografier og DKK 100.000 for annet materiale over 100 år, mens det ikke er noen verdigrense for materiale fra før 1660.

Sverige har detaljerte beskrivelser av materialgrupper som omfattes av utførselsforbudet og verdigrensene varierer fra SEK 0 til SEK 50.000 for de forskjellige gruppene.

² Betegnelsen "i Norge" er valgt for inkludere urfolk og minoriteter.

Arbeidsgruppen vil fraråde å innføre økonomiske verdigrænser i de norske bestemmelsene. Slike grænser er ikke alltid relevante i forhold til materialets kulturelle, kunstneriske eller historiske verdi. De vil være vanskelig å praktisere for tollmyndighetene og kan være lette å omgå. Det vil også være problematisk å bestemme hvem som skal kunne ha autoritet til å vurdere de anslåtte verdier.

Bruk av aldersgrænser

Det er stor forskjell på behov for vern av masseprodusert materiale fra nyere tid og eldre håndverks- og husflidsbasert produksjon. I dagens lovtekst og forskrifter brukes varierende aldersbestemmelser for forskjellige typer materiale. Arbeidsgruppen mener dette er en god ordning og vil anbefale en utvidet bruk av aldersgrænser for å få mer formålstjenlige og praktiserbare bestemmelser. Men gruppen ser at det kan være hensiktsmessig å bytte ut aldersgrænser på 50 og 100 år med faste årstall. Gruppen vil for eksempel foreslå at generelle 100 års grænser byttes ut med år 1900 og at 50 års grænser byttes med år 1950. Hvis det senere viser seg at disse tidsbestemmelsene faller uheldig ut, vil de kunne endres ved en endring av forskriften uten behov for lovendring. Gruppen kommer tilbake med konkrete anbefalinger her i tilknytning til forslaget til revisjon av forskriften.

Nærmere definisjon av hvilke materiale utførselsforbudet skal omfatte

Arbeidsgruppen har vurdert dagens forskrift med definisjoner i § 2 for det materialet som omfattes av utførselsforbudet³:

I henhold til mandatet og kommentarer til forrige høringsrunde har arbeidsgruppen gjort en særlig vurdering av bøker, mynter og frimerker. Det foregår en omfattende internasjonal handel med alle disse tre materialgruppene. Etter arbeidsgruppens syn vil det både virke urimelig og kreve uforholdsmessige store ressurser å opprettholde en generell hundreårsgrænse for disse gruppene.

Bøker, småtrykk og trykte kart

I sin høringsuttalelse til gjeldene forskrift har Nasjonalbiblioteket pekt på at en hundreårsgrænse for bøker vil kunne medføre behandling av flere tusen eksportsøknader i året. Nasjonalbiblioteket mener det vil være fullt forsvarlig å sette grænsen for utførselsforbud til bøker trykt i Norge før 1850 og utenlandske bøker trykt før 1650. Nasjonalbiblioteket mener videre at tilsvarende bestemmelser også bør gjelde for småtrykk og trykte kart.

³ Hele forskriften følger som vedlegg 3.

Mynter, sedler, medaljer og ordner

Det er svært få norske mynter og medaljer fra tiden etter reformasjonen som ikke er dokumentert i norske offentlige samlinger eller som finnes i så lite antall at det er særlig grunn til å verne dem gjennom et utførselsforbud. Antallet er ikke større enn at Kulturhistorisk museum til enhver tid vil kunne lage en oversikt over de objektene som bør vernes. Denne listen vil kunne ligge i forskriftene eller forskriftene kan vise til at en slik liste er kunngjort på ABM-utviklings og Kulturhistorisk Museums hjemmesider. Listen er gjengitt i vedlegg 4.

Arbeidsgruppen kan ikke se at det er behov for at utførselsforbudet skal omfatte mynter, sedler, medaljer eller ordner av utenlandsk opprinnelse så fremt disse ikke omfattes av andre bestemmelser i utførselsforbudet.

Arbeidsgruppen foreslår at utførselsforbudet for disse gruppene skal omfatte norske mynter eldre enn 1537, samt yngre norske mynter, pengesedler, medaljer og ordner av nasjonal betydning som er publisert i oversikt fra Kulturhistorisk Museum.

Hvis departementet mener at denne oversikten bør stå i selve forskriften kan bestemmelsen alternativt formuleres slik: Norske mynter eldre enn 1537, samt yngre norske mynter, pengesedler, medaljer og ordner av nasjonal betydning og som er gjengitt i vedlagte liste.

Frimerker

Frimerker er trykt og også bevart i store opplag. I samråd med Postmuseet på Maihaugen og med Postens frimerketjeneste som i dag forvalter det tidligere Postmuseets frimerkesamlinger, ser arbeidsgruppen ikke behov for særskilt utførselsforbud for frimerker så fremt disse ikke inngår i arkiv eller andre sammenhenger som omfattes av utførselsforbudet.

Lyd, foto og filmmateriale

Departementet har bedt arbeidsgruppen vurdere aldersgrensen for lyd, foto og filmmateriale. Nasjonalbiblioteket tok også dette spørsmålet opp i sin høringsuttalelse til nåværende forskrift og foreslo der en aldersgrense på 50 år for dette materialet. Arbeidsgruppen støtter dette synet, men foreslår en tidsbegrensning på materiale fra før år 1950.

Materiale som er importert til Norge i nyere tid

Det skjer en betydelig import av kunst og kulturmateriale til Norge. Arbeidsgruppen ser ikke at det er behov for å kreve særskilt utførselstillatelse for slikt materiale så fremt det kan dokumenteres at materialet er importert etter år 1950. Men for å hindre at Norge skal være et attraktivt transittland for ulovlig handel med kulturgods, bør det kreves eksporttillatelse også for slikt materiale såfremt det ikke kan dokumenteres ved utførselen at materialet i sin tid var lovlig eksportert fra opprinnelseslandet.

Forslag til ny § 2 i forskriften

Med utgangspunkt i ovenstående vurderinger og behov for ytterligere presiseringer vil arbeidsgruppen foreslå følgende formulering i § 2 i forskriften:

§ 2. Definisjon

I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 23 og i kapitlene her gjelder for følgende materiale:

a) Materiale, uten hensyn til alder:

- som har spesiell betydning for Norges kunst, kultur og historie*
- som har spesiell betydning for virksomheter og hendelser av nasjonal betydning*
- som vedrører fremstående eller sentrale personers liv. Gjenstander som vedkommende fremstående eller sentrale person selv fører ut av landet medregnes ikke, med mindre utførsel er forbudt etter andre bestemmelser i denne forskriften.*

b) Sjeldne samlinger og eksemplarer av fauna, flora, mineraler og anatomi og gjenstander av paleontologisk interesse uten hensyn til alder.⁴

c) Samisk materiale fra før år 1970. Gjenstander som tilhører sin opphavsmann omfattes ikke.

d) Malerier, tegninger, skulpturer, originale grafiske blad, annen billedkunst, kunsthåndverk og prototyper for designprodukter fra før år 1950. Verk som tilhører sin opphavsmann medregnes ikke.

E Lyd, foto og filmmateriale fra før år 1950.

f) Båter, motorvogner, luftfartøy, artilleriskyts og skinnegående materiell eller deler og tilbehør av slike fra før år 1950.

g) Bygninger av alle slag og deler av slike, kunstneriske eller historiske monumenter, arkivsaker, brev, manuskripter, signeter, folkekunst og husflidsprodukter, møbler og annet innbo, drakter, håndvåpen, musikkinstrumenter og annet løsøre av kunst-, kultur- eller personalhistorisk interesse fra før år 1900.

h) Etnografisk materiale fra før 1900.

i) Bøker, småtrykk og kart trykt i Norge før år 1850 eller i utlandet før år 1650.

j) Norske mynter eldre enn 1537, samt yngre norske mynter, pengesedler, medaljer og ordener av nasjonal betydning, jf. vedlagte oversikt.⁵

⁴ Se også Forskrift til gjennomføring av konvensjon 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES).

⁵ Se vedlegg 4.

k) Frimerker omfattes ikke av eksportforbudet så fremt de ikke inngår som del i annet materiale som er dekket i disse forskriftene.

l) Resultater av arkeologiske utgravninger eller av arkeologiske oppdagelser, både lovlige og ulovlige. Automatisk fredete kulturminner i medhold av lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 4. Jf også § 12 om eiendomsretten til løse kulturminner.

m) Til materiale nevnt i § 2 bokstavene a-j medregnes ikke personlige effekter fra etter år 1800 eller kulturminner som nevnt i § 2 bokstav i, som skal brukes under opphold eller repareres og restaureres i utlandet og som bringes tilbake til Norge innen ett år etter utreise. Med personlige effekter menes gjenstander som for eksempel smykker, bunader og lignende.

n) Til materiale nevnt i § 2 bokstavene a-k medregnes ikke gjenstander som er importert til Norge etter år 1950 dersom det kan dokumenteres at det i sin tid var lovlig eksportert fra opprinnelseslandet.

Ansvarsdeling mellom vedtaksinstitusjonene

Selv om forskriften forsøker å trekke klare grenser for ansvarsfordelingen mellom vedtaksinstitusjonene, vil det alltid komme opp materiale der ansvarsforholdet kan være uklart, vurderes forskjellig eller være overlappende. Forskriften bør derfor inneholde et klarere pålegg om samråd med andre vedtaksinstitusjoner i slike saker.

Teksten i forskriftens § 6 om vedtaksinstitusjonene og deres ansvarsområder bør tilpasses til forslagene til nye forslagene til definisjoner i § 2.

Det er i dag ikke klart hvilken institusjon som skal behandle søknader om utførsel av samlinger og eksemplarer av fauna, flora, mineraler og anatomi og gjenstander av paleontologisk interesse. Direktoratet for naturforvaltning har ansvar for søknader om utførsel av naturhistorisk materiale etter konvensjon 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES). Arbeidsgruppen vil derfor anbefale at også dette ansvaret legges dit, og det er i så fall Miljøverndepartementet som bør være ankeinstans for disse sakene.

Arbeidsgruppen vil foreslå følgende ansvarsdeling:

§ 6. Vedtaksinstitusjoner

Følgende institusjoner er vedtaksinstitusjoner:

Vedtaksinstitusjoner	Type kulturminner
Direktoratet for naturforvaltning	samlinger og eksemplarer av fauna, flora, mineraler og anatomi og materiale av paleontologisk interesse
Forsvarsmuseet	militært materiale, våpen, luftfartøy
Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo	arkeologisk og etnografisk materiale, materiale fra tiden før reformasjonen, mynter, medaljer og sedler
Nasjonalbiblioteket	bøker, småtrykk, kart, manuskripter, lyd- og filmmateriale
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	malerier, tegninger, skulpturer, originale grafiske blad og annen billedkunst, kunsthåndverk, design, møbler og annet innbo
Norsk Folkemuseum	folkekunst, bondeantikviteter, husflidsprodukter, drakter, bygninger og annet materiale knyttet til arbeidsliv og levemåte etter reformasjonen
Norsk Sjøfartsmuseum	Maritimt materiale
Norsk Teknisk Museum	transportmidler og annet teknisk materiale
Preus museum	fotografi, fotografiapparat o.a. fotoutstyr
Riksantikvaren	båter
Riksarkivet	arkivalia, segl og signeter
Ringve Museum	musikkinstrumenter og annet musikkhistorisk materiale
Sámiid Vuorká-Dávvirat (De Samiske Samlinger)	samisk kunst og annet samiske materialer

Vedtaksinstitusjonene skal samrå seg med hverandre eller rådspørre regionale faginstitusjoner hvis det kan være tvil om myndighetsområdet eller behov for å supplere kompetansen.

Vedtaksmyndigheten gir søkeren skriftlig melding om vedtaket og sender kopi av vedtaket og søknaden til ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum.

Behandling av søknader om utførselstillatelse

Midlertidige utførselstillatelser

En del søknader vil være begrunnet i utlån til utstillinger, midlertidig bopel i utlandet, bruk av veterankjøretøy i utlandet og lignende. I forskriften er det derfor anledning til midlertidig utførselstillatelser. Men i revisjon av forskriften bør det innarbeides en meldeplikt ved retur av materialet samt en forpliktelse for den respektive vedtaksinstitusjon om å varsle ABM-utvikling hvis denne meldeplikten ikke overholdes. Meldeplikten må også framgå i utførselstillatelsen.

Søknadsskjemaer

Det er et ønske om å få elektroniske søknadsskjemaer med fotografier, men det må fortsatt være anledning til å levere papirbaserte søknader. Det bør vurderes å se på samordning av utførselsskjemaene med ICOMs standard for registrering av stjålne gjenstander.

På utførselsskjemaer bør det være en standardtekst som understreker at dette er en eksporttillatelse og ikke et ekthetsbevis.

Det er reist spørsmål om det bør opprettes en permanent database for utførselssøknader med tilgang for Økokrim og Tollvesenet. Arbeidsgruppen finner ikke at en slik utredning ligger innenfor arbeidsgruppens mandat, men vil anbefale at dette utredes videre.

Rapportering av avslag på søknader

I dag er det kun rapportering til ABM-utvikling på innvilgede søknader om eksporttillatelse. Det bør opprettes en rutine der avslag også rapporteres til ABM-utvikling.

Andre tiltak

Behandling av materiale som er stoppet ved forsøk på ulovlig utførsel

Det bør lages rutiner for behandling av materiale som stoppes ved utførsel. Skal det beslaglegges hvis det mangler nødvendige papirer, og hvordan skal det behandles i etterhånd? Hvis Tollvesenet har stoppet et materiale på grunn av manglende utførselstillatelse bør vedtaksinstitusjonene ikke behandle ny søknad om utførsel før Tollvesenet har avsluttet den første saken.

Innkjøpsfond

Både fra medlemmer i arbeidsgruppen og fra institusjoner som arbeidsgruppen har vært i kontakt med under arbeidet, er det reist spørsmål om det ville være mulig å opprette en et fond eller en annen statlig ordning for innkjøp av materiale som blir belagt med eksportforbud. Arbeidsgruppen vil anbefale at Kultur- og kirke departementet vurderer mulighetene for å få etablert en slik ordning.

Kultur- og kirkedepartementet
2. mars 2007

Mandat for arbeidsgruppen som skal vurdere § 23 i lov av 9. juni 1978 nr 50 om kulturminner

Bakgrunn

Høringsrunden til endringene i forskrift om utførsel av kulturgjenstander og tilbakelevering av stjålne og ulovlig utførte kulturgjenstander viste at det er behov for endringer i kulturminnelovens bestemmelse om hvilke kulturgjenstander det skal søkes utførselstillatelse for, kulturminneloven § 23.

Formålet med arbeidet

Kulturminneloven § 23 sier at uten departementets tillatelse må det ikke føres kulturgjenstander av ulike kategorier ut av landet.

§ 23 lyder som følger:

§23 Utførselsforbud

Uten departementets tillatelse må det ikke føres ut av landet:

- a) *Automatisk fredete kulturminner i medhold av loven her.*
- b) *Bygninger av alle slag og deler av slike, mynter, arkivsaker, manuskripter segl og signeter, møbler og annet innbo eller løsøre, drakter, våpen og liknende ting av kunst-, kultur, eller personalhistorisk interesse som er eldre enn 100 år. Når særlige grunner taler for det, kan departementet fastsette at utførselsforbudet skal omfatte slike gjenstander uten hensyn til alder.*
- c) *Samiske kulturminner uten hensyn til alder.*
- d) *Minner om fremstående eller sentrale personer og minner fra virksomheter og hendelser av betydning for norsk historie uten hensyn til alder.*
- e) *Malerier, skulpturer og annen bildende kunst, kunsthåndverk og prototyper for designprodukter eldre enn 50 år.*
- f) *Båter, motorvogner, luftfartøy og skinnegående materiell eller deler av slike eldre enn 50 år.*

Departementet kan fastsette særskilte regler for gjennomføring av utførselsforbudet, herunder nærmere om hvilke gjenstander som kommer inn under det.

Formålet med forestående arbeid er å finne frem til en mer hensiktsmessig definisjon av hva som regnes som kulturgjenstander, der man på den ene siden tar hensyn til behovet for å dokumentere utførsel av gjenstander av betydning for Norges kulturarv og på den andre siden hensynet til å lage gjennomførbare regler.

Behovet for endringer kan best illustreres ved gjengivelse av innspillene fra høringsrunden. Nasjonalbiblioteket peker på at forskriften omfatter en mengde masseproduserte bøker utgitt i forholdsvis store opplag. Selv første- og andreutgaver av norske bøker produsert så tidlig som tilbake i 1850-årene vil finnes i et så stort antall i ulike private og offentlige samlinger innenfor landets grenser, at faren for at disse kulturgjenstandene helt skulle forsvinne fra landet er meget liten. Interessen for

å samle slike norske bøker er betraktelig større i Norge enn i utlandet. Utførsel av masseproduserte bøker vil neppe representere noen fare for den norske kulturarven.

Ifølge Foreningen for Antikvarbokhandlerne eksporteres det år om annet fra flere hundre til et par tusen bøker og kart som vil falle inn under 100-årsgrensen som er foreslått. Med denne tidsgrensen vil Nasjonalbiblioteket enkelte år risikere å måtte behandle flere tusen søknader om utførselstillatelse for bøker som allerede finnes i store antall innenfor landets grenser. Behandlingen av denne typen utførselssaker vil være unødvendig av hensyn til kulturarven, samtidig vil den være ressurskrevende for Nasjonalbiblioteket.

For arkivsaker, herunder lyd, foto og filmarkiv vil tidsgrensen på 100 år medføre at skjæringspunktet for utførselsforbudet kommer langt tilbake i tid. Både lyd og film har relativt kort historie i Norge. Det ble knapt produsert film og lyd i Norge før 1900. Det betyr at disse antikvariske medieformatene ikke er omfattet av søkeplikten når gjenstandenes alder er under 100 år. Store deler av pionerarbeidet innenfor lyd- og filmhistorien i Norge vil således kunne føres ut av landet uten noen myndighetskontroll. Det samme forhold er påpekt for kulturgjenstander som mynter, biler, frimerker med mer.

Arbeidsgruppen skal gi en innstilling til departementet om hvilke kulturgjenstander det bør søkes utførselstillatelse for og hvilke aldersgrenser og eventuelle verdigrenser som bør settes.

Gruppen skal ta utgangspunkt i kulturminnelovens definisjon og se på bl.a. de svenske og danske regler om sikring av kulturverdier og utførsel og eksport av kulturgjenstander kan gi bidrag til justering av det norske regelverket.

Forslag til mandat

Arbeidsgruppen får i oppgave å vurdere gjeldende bestemmelser i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 23 om hvilke gjenstander som det kreves utførselstillatelse for i lys av de problemstillinger som er nevnt ovenfor.

Arbeidsgruppen bør se på følgende problemstillinger:

- Hvilke kategorier av kulturgjenstander bør det kreves utførselstillatelse for?
- Bør det knyttes aldersgrense og/eller verdigrense til gjenstandene, og i så fall hvor skal grensene settes?
- Vurdere om de svenske og danske reglene for utførsel og eksport av kulturgjenstander kan gi et grunnlag for bedring av de norske reglene
- Vurdere forhold mellom forskrift og lov

Arbeidsgruppen skal bestå av representanter fra: ABM-utvikling, Økokrim, Tollmyndighetene, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, Nasjonalbiblioteket, Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk Museum, herunder Myntkabinetet. Representanter for Norsk Filatelistforbund, Mynthandlerforbundet m.fl. konsulteres ved behov.

§ 23 i Kulturminneloven har i dag følgende ordlyd:

§23 Utførselsforbud⁶

Uten departementets tillatelse må det ikke føres ut av landet:

- g) Automatisk fredete kulturminner i medhold av loven her.*
- h) Bygninger av alle slag og deler av slike, mynter, arkivsaker, manuskripter segl og signeter, møbler og annet innbo eller løsøre, drakter, våpen og liknende ting av kunst-, kultur, eller personalhistorisk interesse som er eldre enn 100 år. Når særlige grunner taler for det, kan departementet fastsette at utførselsforbudet skal omfatte slike gjenstander uten hensyn til alder.*
- i) Samiske kulturminner uten hensyn til alder.*
- j) Minner om fremstående eller sentrale personer og minner fra virksomheter og hendelser av betydning for norsk historie uten hensyn til alder.*
- k) Malerier, skulpturer og annen bildende kunst, kunsthåndverk og prototyper for designprodukter eldre enn 50 år.*
- l) Båter, motorvogner, luftfartøy og skinnegående materielle eller deler av slike eldre enn 50 år.*

Departementet kan fastsette særskilte regler for gjennomføring av utførselsforbudet, herunder nærmere om hvilke gjenstander som kommer inn under det.

Endret ved lover 3 juli 1992 nr. 96, 3 mars 2000 nr. 14 (i kraft 1 jan 2001 iflg. res. 3 mars 2000 nr. 209).

⁶ Se vedlegg 2.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å sørge for at kulturgjenstander beskyttes mot ulovlig eksport og import. Forskriften skal bidra til å avgrense ulovlig omsetning av kulturgjenstander og sikre dokumentasjon og kunnskap om de kulturgjenstander som tillates ført ut av landet.

§ 2. Definisjon

I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 23 og i kapitlene her gjelder følgende kategorier av kulturgjenstander:

- a) Sjeldne samlinger og eksemplarer av fauna, flora, mineraler og anatomi og gjenstander av paleontologisk interesse.
- b) Resultater av arkeologiske utgravninger eller av arkeologiske oppdagelser, både lovlige og ulovlige. Automatisk fredete kulturminner i medhold av lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 4.
- c) Bygninger av alle slag og deler av slike, kunstneriske eller historiske monumenter, mynter, arkivsaker herunder lyd, foto og filmarkiv, manuskripter, gamle bøker enkeltvis eller i samlinger, signeter, møbler og annet innbo eller løsøre, drakter, håndvåpen, musikkinstrumenter og liknende ting av kunst-, kultur- eller personalhistorisk interesse som er eldre enn 100 år. Når særlige grunner taler for det, kan departementet fastsette at utførselsforbudet skal omfatte slike gjenstander uten hensyn til alder.
- d) Etnografisk materiale. Gjenstander som tilhører sin opphavsmann eller nye produkter, produsert for salg omfattes ikke.
- e) Samiske kulturminner uten hensyn til alder. Gjenstander som tilhører sin opphavsmann eller nye produkter, produsert for salg omfattes ikke.
- f) Gjenstander, uten hensyn til alder:
 - som har spesiell betydning for historien, også vitenskapshistorien, teknisk historie, militærhistorie og samfunnshistorie
 - som har spesiell betydning for virksomheter og hendelser av nasjonal betydning
 - som vedrører fremstående eller sentrale personers liv. Gjenstander som vedkommende fremstående eller sentrale person selv fører ut av landet medregnes ikke, med mindre utførsel er forbudt etter andre bestemmelser i denne forskriften.
- g) Malerier, tegninger, skulpturer, billedhuggerarbeid, originale grafiske blad og annen bildende kunst eldre enn 50 år. Verk som tilhører sin opphavsmann medregnes ikke.
- h) For kunsthåndverk og prototyper for designprodukter eldre enn 50 år gjelder bare reglene i kapittel II i forskriften her. Verk som tilhører sin opphavsmann medregnes ikke.
- i) Det kreves utførselstillatelse for båter, motorvogner, luftfartøy, artilleriskyts og skinnegående materiell eller deler og tilbehør av slike eldre enn 50 år.

- j) Til kulturgjenstander nevnt i § 2 bokstavene b-e medregnes ikke personlige effekter yngre enn 200 år eller kulturminner som nevnt i § 2 bokstav i, som skal brukes under opphold eller repareres og restaureres i utlandet og som bringes tilbake til Norge innen ett år etter utreise. Med personlige effekter menes gjenstander som for eksempel smykker, bunader og lignende.

Kapittel II. Utførsel av kulturgjenstander

§ 3. Utførselsforbud

Uten skriftlig tillatelse er det etter lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 23 forbudt å føre kulturgjenstander ut av landet.

§ 4. Søknaden

Søknad om utførsel av kulturgjenstander som faller inn under noen av de angitte kategoriene i § 2 i forskriften her, skrives på skjema fastsatt av Kultur- og kirke departementet. Søknaden skal bl.a. inneholde opplysninger om kulturgjenstandens art, materiale, alder, størrelse, ervervs måte og -tidspunkt, hvem det er ervervet fra, og navn og adresse på søker og mottaker. Videre skal det gjøres rede for begrunnelsen for at det søkes om utførselstillatelse og det skal følge med fem fargefotografier av kulturgjenstanden.

Søknaden sendes den institusjonen som har vedtaksmyndighet etter § 6 i god tid før utførsel skal skje. Dersom søkeren er i tvil om hvor søknaden skal sendes, kan den sendes til ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum, som videresender den til riktig vedtaksmyndighet etter § 6.

Om nødvendig kan vedtaksinstitusjonen kreve at søkeren fremlegger tilleggsopplysninger eller foreviser kulturgjenstanden.

§ 5. Utførselstillatelse skal normalt gis hvis kulturgjenstanden ikke er av stor betydning for forskning eller for bevaring og formidling av Norges kulturarv.

Utførselstillatelse kan gis permanent eller for et angitt tidsrom. Det skal utstedes et eksportsertifikat som skal utferdiges i tråd med internasjonal standard.

Gjenstander som føres ut av landet skal ledsages av ovennevnte utførselstillatelse og denne dokumentasjon skal legges frem for tollvesenet i forbindelse med tollekspedering.

§ 6. Vedtaksinstitusjoner

Følgende institusjoner er vedtaksinstitusjoner:

Vedtaksinstitusjoner	Type gjenstander/kulturminner
Forsvarsmuseet	militære kulturgjenstander, våpen, luftfartøy
Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo	arkeologisk og etnografisk materiale, gjenstander fra tiden før reformasjonen, mynter og sedler
Nasjonalbiblioteket	bøker, trykk, manuskripter, lyd- og filmarkiv

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	billedkunst, skulpturer, grafikk, kunsthåndverk, design, antikviteter, møbler
Norsk Folkemuseum	folkekunst, bondeantikviteter, drakter, bygninger og andre kulturgjenstander knyttet til arbeidsliv og levemåte etter reformasjonen
Norsk Sjøfartsmuseum	maritime kulturgjenstander
Norsk Teknisk Museum	transportmidler og andre tekniske kulturgjenstander
Preus museum	fotografi, fotografiapparat o.a. fotoutstyr
Riksantikvaren	båter
Riksarkivet	arkivalia, segl og signeter
Ringve Museum	musikkinstrumenter og annet musikkhistorisk materiale
Sámiid Vuorká-Dávvirat (De Samiske Samlinger)	samiske kulturminner

Vedtaksinstitusjonene skal rådspørre regionale faginstusjoner eller andre vedtaksinstitusjoner ved behov.

Vedtaksmyndigheten gir søkeren skriftlig melding om vedtaket og sender kopi av vedtaket og søknaden til ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum.

§ 7. ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum, er klageinstans i saker som gjelder forbud mot utførsel av kulturgjenstander, med unntak av saker som er avgjort av Riksantikvaren, der Miljøverndepartementet er klageinstans, og saker som gjelder samiske kulturminner, der Sametinget er klageinstans.

Klage fremsettes for det organ som har truffet vedtaket, og reglene om klage i kapittel VI i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) gjelder tilsvarende.

Kapittel III. Innførsel av kulturgjenstander

§ 8. Det er i henhold til lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 23a forbudt å føre inn til landet kulturgjenstander som er ulovlig utført fra en stat som er part i en avtale hvor også Norge er part om tilbakelevering av kulturgjenstander eller om tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstander, heretter kalt utførselslandet.

§ 9. I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 23a og i dette kapittel i forskriften skal med:

- a) «kulturgjenstander» forstås de kategoriene av kulturgjenstander som følger av utførselslandenes lovgivning om definisjon og vern av kulturgjenstander
- b) «som er ulovlig utført fra en stat» forstås:
 - enhver utførsel fra en stats territorium i strid med denne stats lovgivning om vern av kulturgjenstander

- gjenstander som ikke ledsages av et gyldig sertifikat, som i henhold til nasjonal lovgivning er påkrevet, der det gis tillatelse til at den aktuelle kulturgjenstanden eksporteres eller
 - enhver manglende tilbakelevering ved utløpet av fristen for en midlertidig lovlig utførsel, eller enhver krenkelse av et av de øvrige vilkår for denne midlertidige utførselen.
- c) «en avtale hvor også Norge er part om tilbakelevering eller om tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstander» menes:
- en stat som inngår i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS)
 - en stat som er part i Unidroit-konvensjonen av 24. juni 1995 nr. 1
 - en stat som er part i UNESCO-konvensjonen av 1970 om tiltak for å forby og hindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander.

§ 10. Den som fører en kulturgjenstand inn til landet, som i henhold til nasjonal lovgivning i utførselslandet forutsetter utførselstillatelse, plikter å sørge for at gjenstanden ledsages av gyldig eksportsertifikat fra utførselslandet. Denne dokumentasjonen skal legges frem for tollvesenet i forbindelse med tollekspedering.

Kapittel IV. Straff, kontroll og ikrafttredelse

§ 11. Den som forsettlig eller uaktsomt overtredet § 3 og § 8 i forskriften, eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, kan straffes i medhold av lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 27 og lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll kapittel X.

§ 12. Etter lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll kapittel III fører tollvesenet kontroll med at kulturgjenstander ikke føres ut av landet eller inn til landet i strid med denne forskriften. Tollovens bestemmelser med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt det passer og ikke annet er bestemt.

§ 13. Forskriften trer i kraft 1. januar 2007.

Vedlegg 4

Oversikt over norske mynter, medaljer, pengesedler og ordener av nasjonal betydning yngre enn 1537 som det skal søkes utførselstillatelse for:

Gjenstander som omfattes av Forminnelovgivningen kan ikke føres ut av landet.

Ellers kreves det utførselstillatelse for følgende:

Mynter:

Christian III, sølvgylden 1546 (Gimsøydaler) [sølv]

Christian III, mark 1543-46 [sølv]

Christian III, 8 skilling 1545 [sølv]

Christian III, skilling 1533, 1543 og 1546 [sølv]

Christian IV, 4 speciedaler 1643, 1644-45 og 1648 [sølv]

Christian IV, 3 speciedaler 1643-1644 [sølv]

Frederik III, 2 dukat 1665 [gull]

Frederik III, dukat 1665 og 1669 [gull]

Frederik III, ½ dukat 1666 og uten årstall [gull]

Frederik III, Speciedaler uten årstall (Akershuusspecien) [sølv]

Frederik III, 4 speciedaler 1656-58 og 1661 [sølv]

Frederik III, 3 speciedaler 1649-68 [sølv]

Christian V, 4 dukat 1671 [gull]

Christian V, 3 dukat 1671 og 1673 [gull]

Christian V, 2 dukat 1673 og uten årstall [gull]

Christian V, dukat uten årstall [gull]

Christian V, ½ dukat uten årstall [gull]

Christian V, 4 speciedaler 1674, 1678-80 [sølv]

Christian V, 3 speciedaler 1674, 1678-80 [sølv]

Medaljer:

Frederik III, Akershuusmedaljen uten årstall

Pengesedler:

100 speciedaler 1818-46

Ordenstegn:

Den Norske Løve